

УДК 351.746.1:343.85:343.326:004.056.53

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.49>

ПРИПИНЕННЯ СЛУЖБОЮ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ОБ'ЄКТАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК СКЛАДНИК СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

Герасименко О.М.,

*кандидат юридичних наук, докторант,
Національна академія Служби безпеки України
ORCID: 0009-0005-5078-3829*

Невмержицький С.М.,

*старший викладач,
Національна академія Служби безпеки України*

Герасименко О.М., Невмержицький С.М. Припинення Службою безпеки України кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури як складник системи протидії: теоретичний та правовий аспекти.

Стаття присвячена дослідженню теоретичних та правових засад припинення кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури України як одного зі складників протидії Службою безпеки України кримінальним правопорушенням. Визначено особливості правової природи припинення, його місце у системі протидії загрозам державній безпеці, схарактеризовано стадії реалізації злочинного наміру та форми реагування спецслужби. Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення поняття «припинення кримінальних правопорушень» у контексті діяльності СБУ. Констатовано, що зазначена діяльність в умовах зростання рівня загроз від кримінальних посягань на об'єкти критичної інфраструктури має важливе значення для забезпечення національної безпеки, економіки, громадського порядку та реалізації національних інтересів України в багатьох сферах.

Проаналізовано основні теоретичні підходи до розуміння припинення кримінальних правопорушень у контексті захисту ОКІ. Зокрема, оперативно-превентивний підхід трактує припинення як активну форму протидії злочинності, що полягає у виявленні осіб, які готують або вчиняють злочини, та недопущенні реалізації злочинного наміру й закінченні злочину. Національно-безпековий підхід розглядає припинення як комплекс оперативно-розшукових, контррозвідувальних та антитерористичних заходів, спрямованих на запобігання загрозам критичній інфраструктурі. Процесуально-правовий підхід визначає припинення як стадію оперативно-розшукової чи кримінально-процесуальної діяльності, що має на меті фіксацію злочинних дій та забезпечення невідворотності покарання. Формально-юридичний підхід акцентує увагу на припиненні як завершальній процесуальній дії, що здійснюється з дотриманням вимог Конституції України. Функціональний (системний) підхід розглядає припинення як складову елементів ризик-орієнтованої системи безпеки, що включає аналітику, протидію, мінімізацію наслідків та відновлення.

Обґрунтовано позицію, що припинення кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури є багатоаспектним поняттям, яке охоплює комплекс правових, організаційних, оперативно-розшукових, технічних та інших заходів, спрямованих на переривання злочинної діяльності та недопущення настання суспільно небезпечних наслідків. Враховуючи специфіку протидії СБУ кримінальним правопорушенням на ОКІ, традиційне розуміння припинення злочинів потребує суттєвого доповнення та розширення.

Аналіз нормативно-правового регулювання діяльності СБУ здійснюється на кількох рівнях, що включають конституційні норми, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, а та-

кож міжнародні договори. Особливе значення мають положення Конституції України, законів України «Про національну безпеку України», «Про критичну інфраструктуру» «Про Службу безпеки України», Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, а також спеціальних законів «Про боротьбу з тероризмом», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» та інші.

Виявлено, що організаційно-правові механізми припинення кримінальних правопорушень реалізуються через систему взаємопов'язаних елементів, що включають суб'єктів припинення, правові підстави їх діяльності, форми та методи реагування на загрози, а також систему взаємодії між різними органами державної влади та суб'єктами господарювання. СБУ виконує низку специфічних функцій, зокрема контррозвідувальний захист від загроз ОКИ, координацію системи боротьби з тероризмом та протидію кіберзагрозам.

Обґрунтовано необхідність застосування інтегрованого підходу до припинення кримінальних правопорушень на ОКИ, який передбачає використання всього спектру правових та організаційних інструментів, доступних СБУ, з урахуванням специфіки конкретної загрози та особливостей об'єкта, що потребує захисту. Особливого значення в контексті припинення кримінальних правопорушень набуває система взаємодії між різними суб'єктами забезпечення безпеки, включаючи міжнародну співпрацю з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

Ключові слова: Служба безпеки України, кримінальні правопорушення, об'єкти критичної інфраструктури, припинення кримінальних правопорушень, національна безпека, контррозвідувальна діяльність, тероризм, кібербезпека, оперативно-розшукова діяльність, правоохоронні органи, протидія кримінальним правопорушенням, злочинність, державна безпека, антитерористична діяльність, злочини, правове регулювання.

Herasymenko O.M., Nevmerzhytskyi S.M. Stopping criminal offenses at critical infrastructure facilities by the security service of Ukraine as a component of the counteraction system: theoretical and legal aspects.

The article is devoted to the study of the theoretical and legal principles of stopping criminal offenses at critical infrastructure facilities of Ukraine as one of the components of counteraction by the Security Service of Ukraine to criminal offenses. The peculiarities of the legal nature of stopping are determined, its place in the system of counteraction to threats to state security is characterized, the stages of implementation of criminal intent and the forms of response of the special service are characterized. The need for legislative consolidation of the concept of «stopping criminal offenses» in the context of the activities of the SBU is substantiated. It is stated that the specified activity in the conditions of increasing threats from criminal encroachments on critical infrastructure facilities is of great importance for ensuring national security, economy, public order and realization of national interests of Ukraine in many areas.

The main theoretical approaches to understanding stopping criminal offenses in the context of protecting OKI are analyzed. In particular, the operational-preventive approach treats termination as an active form of counteraction to crime, which consists in identifying persons who are preparing or committing crimes and preventing the implementation of criminal intent. The national security approach considers termination as a complex of operational-search, counterintelligence, criminal-procedural, anti-terrorist and other measures aimed at preventing threats to critical infrastructure. The procedural-legal approach defines termination as a stage of operational-search or criminal-procedural activity aimed at fixing criminal acts and ensuring the inevitability of punishment. The formal-legal approach focuses on termination as a final procedural action carried out in compliance with the requirements of the Constitution of Ukraine. The functional (systemic) approach considers termination as a component of the elements of a risk-oriented security system, which includes analytics, counteraction, minimization of consequences and recovery.

The position is substantiated that the cessation of criminal offenses at critical infrastructure facilities is a multifaceted concept that encompasses a complex of legal, organizational, operational-search, technical and other measures aimed at interrupting criminal activity and preventing the occurrence of socially dangerous consequences. Given the specifics of the SBU's counteraction to criminal offenses at critical infrastructure facilities, the traditional understanding of the cessation of crimes requires significant additions and expansion.

The analysis of the regulatory and legal regulation of the SBU's activities is carried out at several levels, including constitutional norms, laws of Ukraine, subordinate regulatory and legal acts, as well as international treaties. Of particular importance are the provisions of the Constitution of Ukraine, the laws of Ukraine «On National Security of Ukraine», «On Critical Infrastructure», «On the Security Service of Ukraine», the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine, as well as special laws «On Combating Terrorism», «On the Basic Principles of Ensuring Cybersecurity of Ukraine» and others.

It was found that the organizational and legal mechanisms for stopping criminal offenses are implemented through a system of interconnected elements, including the subjects of stopping, the legal grounds for their activities, the forms and methods of responding to threats, as well as the system of interaction between various state authorities and business entities. The SBU performs a number of specific functions, in particular counterintelligence protection against OKI threats, coordination of the counterterrorism system and counteraction to cyber threats.

The need for an integrated approach to stopping criminal offenses at OKI is substantiated, which involves the use of the entire range of legal and organizational tools available to the SBU, taking into account the specifics of a particular threat and the characteristics of the object in need of protection. Of particular importance in the context of stopping criminal offenses is the system of interaction between various security entities, including international cooperation with competent authorities of foreign states and international organizations.

Key words: Security Service of Ukraine, criminal offenses, critical infrastructure facilities, suppression of criminal offenses, national security, counterintelligence activities, terrorism, cybersecurity, operational and investigative activities, law enforcement agencies, combating criminal offenses, crime, state security, anti-terrorist activities, crimes, legal regulation.

Постановка проблеми. В умовах зростання впливу загроз від кримінальних правопорушень на об'єкти критичної інфраструктури України (далі – ОКІ) значної актуальності набуває питання діяльності Служби безпеки України (далі – СБУ) з протидії протиправним посяганням шляхом їх припинення. Зазначена діяльність, за умови її ефективності, здатна забезпечити мінімізацію негативного впливу кримінальних посягань на ОКІ та забезпечити стан їх безпеки, за якого здійснюватиметься реалізація національних інтересів держави. Водночас порушення функціонування об'єктів критичної інфраструктури під впливом кримінальних правопорушень може спричинити нанесення значної матеріальної шкоди економіці, негативно позначитися на обороноздатності держави, призвести до обмеження реалізації функцій життєзабезпечення населення, що матиме наслідком зниження рівня національної безпеки України.

Виконання завдань попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень відповідно до п. 2 ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України», покладено на СБУ, як одного з суб'єктів сектору безпеки і оборони, а також національної системи захисту ОКІ, який також відповідно до законодавства України є провідним органом у сфері контррозвідувальної діяльності, протидії тероризму та кіберзагрозам. Наведене вимагає застосування СБУ актуальних проявам небезпеки теоретичних і правових засад організації припинення кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури, як складника системи протидії СБУ кримінальним правопорушенням на ОКІ.

Водночас аналіз наукових праць, виконаних представниками різних галузей юридичної науки – зокрема фахівцями з кримінального права, кримінального процесу, криміналістики, теорії оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності, теорії судової експертизи – свідчить про наявність нерозв'язаних питань стосовно співвідношення понять «припинення» та «протидія». Зазначене є свідченням неоднозначності наукових підходів до тлумачення сутності та змісту зазначеної діяльності.

Враховуючи важливість визначеної проблематики для забезпечення національної безпеки України, з урахуванням актуальності обраної теми, а також з огляду на сучасні потреби розвитку теорії та практики припинення СБУ кримінальних правопорушень на ОКІ, є потреба проведення наукового дослідження обраної теми.

Стан опрацювання проблематики. Проблематиці організаційно-правових механізмів припинення кримінальних правопорушень на ОКІ, а також ролі СБУ в цьому процесі, присвячено низку досліджень науковців різних галузей знань. Зокрема, О.М. Бандурка та Л.М. Давиденко у своїй монографії дослідили причинні чинники злочинності в Україні, а також напрями і засоби протидії

цим проявам, з урахуванням ролі правоохоронних органів у загальній системі безпеки (2003 р.) [1]; О.В. Брусакова проаналізувала правові основи діяльності Служби безпеки України як суб'єкта публічної влади, приділяючи увагу її місцю в системі державного управління безпекою (2023 р.) [2]; Б.М. Головкін наголосив на актуальності оновлення підходів до кримінологічної науки, у тому числі в частині вивчення та класифікації заходів припинення злочинності (2020 р.) [3]; М.Л. Грібов і А.М. Черняк визначили основні напрями діяльності оперативних підрозділів у сфері протидії злочинності, звертаючи увагу на особливості оперативного припинення правопорушень у сучасних умовах (2018 р.) [4]; Т.А. Денисова у своєму навчальному контенті розкрила основи сучасної системи запобігання злочинам, де також згадано про значення оперативного реагування та припинення правопорушень як частини превентивної стратегії (2017 р.) [5]; М.Б. Домарацький у дисертаційному дослідженні розглянув механізми державного управління безпекою критичної інфраструктури, окресливши серед іншого і завдання, які покладаються на СБУ в цьому процесі (2022 р.) [7]; у навчальному посібнику Т.В. Запорожець обґрунтував необхідність комплексного підходу до захисту критичної інфраструктури, що передбачає правові, організаційні, технічні та інші заходи (2024 р.) [8]; О.Г. Комісаров, О.В. Батюк та С.П. Павлов у співавторстві дослідили питання криміналістичного та службово-бойового забезпечення протидії терористичним і диверсійним загрозам на об'єктах критичної інфраструктури (2021 р.) [10]; В. А. Савченко у своїй праці проаналізував механізми реалізації кримінально-процесуальних гарантій, які мають важливе значення для легітимності дій з припинення злочинів (2011 р.) [23]; Ю.С. Тарасенко та Ю.В. Савченко запропонували модель ризик-орієнтованих процесів забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури, яка передбачає упереджувальний підхід до запобігання та припинення загроз (2023 р.) [25]; С.В. Тихонов і В.І. Василичук дослідили стадії оперативно-розшукової діяльності, наголошуючи на ролі припинення як окремої фази, що має власну методологічну специфіку (2022 р.) [26]; І.А. Федчак у своїй докторській дисертації обґрунтував доцільність упровадження проактивних моделей правоохоронної діяльності, в тому числі у контексті припинення тяжких злочинів ще на стадії їх готування (2024 р.) [29].

Водночас напрацьовані авторами наукові здобутки не стосуються актуальних теоретичних та правових проблем діяльності СБУ з припинення кримінальних правопорушень на ОКІ в сучасних умовах.

Мета дослідження: проаналізувати дотичні до визначеної проблематики теоретичні та правові засади діяльності СБУ з припинення кримінальних правопорушень, визначити нормативно-правові механізми, що регулюють цю сферу, виявити присутні проблеми за темою дослідження та запропонувати шляхи вдосконалення її теоретичного та правового регулювання як складника системи протидії СБУ кримінальним правопорушенням на ОКІ.

Виклад основного матеріалу. Основу теоретичних засад протидії СБУ кримінальним правопорушенням складає концепція проактивної діяльності, яка передбачає не лише реагування на вже вчинені кримінальні правопорушення, а й активне виявлення та нейтралізацію загрози ще на етапі її підготовки. Доречним з приводу наведеного є висновок ученого І.А. Федчака який зазначає, що «термін «проактивна діяльність» застосовується для позначення всіх моделей організації діяльності, ціллю яких є запобігання або зменшення злочинності та правопорушень і які не є реактивними з погляду зосередження насамперед на розкритті злочинів, що тривають, або на розслідуванні, або реагування на злочини, які вже сталися. У безперервних пошуках шляхів більш ефективної боротьби зі злочинністю зрозуміло одне: ідеальне рішення – це запобігти вчиненню злочинів» [22, с. 65; 29, с. 50]. Це особливо важливо з урахуванням того, що наслідки впливу кримінальних правопорушень на ОКІ надзвичайно шкідливими та можуть негативно позначитися на стані національної безпеки України.

Механізми припинення кримінальних правопорушень на ОКІ реалізуються через систему взаємопов'язаних елементів, що включають суб'єктів припинення одним з яких є СБУ, правові підстави їх діяльності, форми та методи реагування на загрози, а також систему взаємодії між різними органами державної влади та суб'єктами господарювання. До підрозділів СБУ, які відповідно до своєї функціональної компетенції зобов'язані вживати заходів з метою припинення кримінальних правопорушень на ОКІ, відносяться підрозділи центральних управлінь в межах функціональності, ключовим серед яких є Головне управління контррозвідувального забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та протидії фінансуванню тероризму, а також регіональні органи СБУ [24].

Положення п. 2 ст. 12 Закону України «Про національну безпеку України» закріплюють, що СБУ є суб'єктом сектору безпеки і оборони України. У ст. 19 зазначеного закону зафіксовано, що СБУ є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина протидію розвідувально-підбивній діяльності, контррозвідувальний захист у т. ч. державного суверенітету, оборонного і науково-технічного потенціалу, об'єктів критичної інфраструктури [19]. Відповідно до п. 22 ст. 24 Закону України «Про Службу безпеки України» СБУ зобов'язана «здійснювати попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, пов'язаних з технологічним тероризмом, запобігати вчиненню терористичних актів з використанням небезпечних хімічних речовин, диверсій на підприємствах хімічної промисловості та на об'єктах критичної інфраструктури». Також відповідно до п. 3 цієї ж статті зобов'язана «виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесене законодавством до компетенції Служби безпеки України, проводити їх досудове розслідування, розшукувати осіб, які переховуються у зв'язку із вчиненням зазначених кримінальних правопорушень» [21].

Служба безпеки України як суб'єкт припинення кримінальних правопорушень на ОКІ виконує низку специфічних функцій, які відрізняють її від інших правоохоронних органів. Зокрема, СБУ спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності, оперативно-розшукової діяльності, кримінально-процесуальної діяльності. Функції СБУ закріплені законодавством набувають особливого значення коли ОКІ стають об'єктом кримінального посягання.

Варто підкреслити, що саме СБУ має повноваженнями, що дозволяють їй виявляти та припиняти загрози на ранніх етапах, проводити з цією метою контррозвідувальні заходи, здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування в межах кримінальної процесуальної діяльності, організовувати взаємодію з іншими органами влади з питань запобігання, нейтралізації або фізичного припинення злочинної діяльності. З приводу наведеного О. Брусакова, досліджуючи правові основи діяльності СБУ як суб'єкта публічної влади, підкреслювала багатовекторність її діяльності [2, с. 535]. Спецслужба також є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю. Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом», СБУ здійснює боротьбу з тероризмом шляхом проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, у тому числі міжнародної [16]. Важливою функцією СБУ є протидія кібернетичним загрозам, що реалізується через Ситуаційний центр забезпечення кібербезпеки та спеціалізовані підрозділи контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки. Ю. С. Тарасенко відзначає, що «сенс інформаційної безпеки полягає в неможливості нанесення шкоди штатному функціонуванню та властивостей ОКІ або їх структурним складовим» [25, с. 68].

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах диджиталізації економіки та управлінських процесів функціонування ОКІ, протидія СБУ загрозам ОКІ стає одним із пріоритетних завдань перед суб'єктами сектору безпеки і оборони та національної системи захисту критичної інфраструктури. Служба безпеки України виступає одним із ключових суб'єктів забезпечення безпеки ОКІ, одним з напрямів якого є протидія кримінальним правопорушенням. Її повноваження обумовлені не лише загальними завданнями у сфері національної безпеки, а й спеціальними – запобігання, виявлення, припинення та досудового розслідування кримінальних правопорушень, які становлять загрозу для критично важливих об'єктів держави.

Водночас рівень загроз ОКІ від кримінальних посягань та реалії сьогодення формують підґрунтя для подальшого удосконалення теоретичних засад та правових механізмів діяльності СБУ з припинення кримінальних правопорушень на ОКІ з метою підвищення їх ефективності.

З метою повноти дослідження визначеної теми розглянемо основні наукові здобутки, нормативно-правові акти, які, на наш погляд, можуть бути корисними в частині розвитку знань та удосконалення діяльності СБУ з припинення кримінальних правопорушень на ОКІ.

Так варто зазначити, що припинення СБУ кримінальних правопорушень на ОКІ є складовою частиною більш широкого поняття – системи протидії СБУ кримінальним правопорушенням. Теоретичне осмислення феномену терміну «припинення» та інших діалектично пов'язаних складників системи протидії кримінальним правопорушенням на ОКІ, зокрема, «запобігання», «попередження», «припинення», «профілактика», потребує звернення до фундаментальних категорій

кримінальної процесуальної діяльності, кримінального права, кримінології та теорії контррозвідувальної й оперативно-розшукової діяльності. Результати аналізу наукових здобутків засвідчують, що запобігання кримінальним правопорушенням – це система заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, а також позитивний вплив на поведінку осіб, схильних до вчинення кримінальних правопорушень. Метою запобігання кримінальним правопорушенням є недопущення їх вчинення [3, с. 175]. До того ж сам термін «запобігання» використовується у ч. 2 ст. 34 та ч. 2 ст. 39 Конституції України у контексті упереджувального «з метою запобігання заворушенням чи злочинам» і іншим порушення правопорядку, а також інших законодавчих актах превентивної діяльності щодо вчинення кримінальних правопорушень.

З метою загального позначення діяльності, яка спрямована на організацію правового зниження рівня кримінальних правопорушень, протистояння їх детермінантам, поширеним є використання терміну «припинення», що нами розглядається як складник системи протидії СБУ кримінальним посяганням.

У загальнолінгвістичному значенні «припинення» тлумачиться як дія за значенням «припинити», тобто зупинка, закінчення, переривання певного процесу, дії, явища [27]. Згідно з Новим тлумачним словником української мови «припинення» – це «переривання якої-небудь дії, процесу, стану, що триває, змушення кого-небудь перестати робити щось, поводити себе відповідно до встановленого порядку, не давати безчинствувати» [15]. У юридичному розумінні, за англо-українським юридичним словником, поняття «припинення» (англ. Stopping, suspension, cessation, ceasing, discontinuance; closure) в юридичному контексті означає активну дію щодо зупинки, припинення або закриття певного правового процесу чи правопорушення [28].

У контексті зазначеного підтримуємо дискусії вчених, серед яких А.М. Черняк та М.Л. Грібов, які не розглядають виявлення та припинення, що реалізуються на індивідуальному рівні, як складовий елемент запобігання злочинам. Науковці зауважують, що припинення злочину та його виявлення не належать до категорії запобіжних (попереджувальних, превентивних) заходів, адже вони припускають, що злочин вже почався (хоч і у формі готування або замаху). Автори розглядають «припинення як діяльність з недопущення злочину, який уже розпочався (зокрема перешкоджання готуванню, замаху та доведення злочину до кінця» [4, с. 42-43, 48]. Виходячи з наведеного вчені роблять висновок, що у системі протидії злочинності припинення злочинів займає проміжне місце між превенцією і кримінальним переслідуванням і спрямоване на недопущення доведення злочину до кінця шляхом активного втручання у вже розпочаті кримінальні дії – готування, замах чи сам злочин.

Близьку до зазначеної вище наукової позиції мають вчені Б.М. Головкін, В.В. Голіна та ін., які роблять аргументований висновок, що припинення є самостійною формою протидії злочинності, що має власні методи, засоби та суб'єктну специфіку: «Припинення злочинних проявів у кримінології визначаються як сукупність видів діяльності, спрямованих на недопущення завершення розпочатого злочину шляхом розроблення і здійснення спеціальних заходів» [14, с. 145].

Враховуючи зазначене можемо зробити висновок, що «припинення» варто розуміти як цілеспрямовану і свідому юридично регламентовану дію, спрямовану на зупинку або завершення певного процесу чи правопорушення, що має за мету відновлення правопорядку або забезпечення належного функціонування системи. У контексті розуміння діяльності СБУ з протидії кримінальним правопорушенням на ОКІ «припинення» – це системна і багаторівнева форма реагування на кримінальні загрози ОКІ, що реалізується шляхом спеціальних дій, спрямованих на фактичне зупинення протиправних посягань та відновлення контролю над ситуацією. Сутністю «припинення» можемо вважати діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на негайне реагування на вже розпочате або триваюче кримінальне правопорушення, що здійснюється з метою його зупинення та мінімізації можливих наслідків.

На наш погляд, діяльність СБУ з припинення кримінальних правопорушень на ОКІ є одним з важливих складників протидії кримінальним посяганням. Ця діяльність здійснюється із застосуванням передбачених законодавством спеціальних сил, засобів, форм та методів у межах компетенції СБУ. Крім того, зазначена діяльність регламентована і здійснюється в межах законодавчо визначених видів діяльності – контррозвідувальної, оперативно-розшукової, кримінально-процесуальної, протидії кіберзагрозам, тероризму, організованій злочинності та інших. Її зміст і організаційна специфіка зумовлені особливим статусом СБУ, як одного з суб'єктів протидії загрозам

від кримінальних правопорушень, стратегічною значущістю ОКІ, а також складним і часто латентним характером загроз. Однак слід визнати, що припинення кримінальних правопорушень тісно пов'язане з іншими складниками системи протидії, зокрема з запобіганням, виявленням, досудовим розслідуванням, судовим розглядом кримінальних правопорушень, що спрямовані на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на кримінальні правопорушення з метою зниження інтенсивності процесів їх детермінації на усіх рівнях та стадіях, а також нейтралізації дії їх наслідків, забезпечуючи при цьому захист ОКІ.

Продовжуючи розгляд обраної теми зазначаємо, що важливе місце в організації ефективного припинення СБУ кримінальних правопорушень на ОКІ займає нормативно-правове забезпечення. Правові підстави діяльності СБУ щодо припинення кримінальних правопорушень на ОКІ визначаються системою нормативно-правових актів, які встановлюють повноваження служби, порядок їх реалізації та межі застосування спеціальних сил, засобів і методів. Слід зазначити, що ефективність припинення кримінальних правопорушень значною мірою залежить від актуальності правового регулювання відповідної діяльності, наявності належних процедур та механізмів реагування на загрози.

Відзначаємо, що нормативно-правове забезпечення діяльності СБУ з припинення кримінальних правопорушень на ОКІ здійснюється на кількох рівнях, зокрема конституційні норми, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, а також міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Так, правовою основою діяльності СБУ у сфері забезпечення державної безпеки, зокрема й на ОКІ, є статті 17 та 92 Конституції України [11]. Вони закріплюють положення про те, що питання національної безпеки належать до виключної компетенції держави та регулюються законами України.

Закон України «Про національну безпеку України» визначає системні основи функціонування сектору безпеки і оборони, де СБУ прямо згадується як «державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина: 1) протидію розвідувально-підбивній діяльності проти України; 2) боротьбу з тероризмом; 3) контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури; 4) охорону державної таємниці» [19].

Безпосередньо правовий статус СБУ визначається Законом України «Про Службу безпеки України», який встановлює її повноваження у сфері протидії злочинам, що становлять загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу та іншим елементам безпеки. У контексті захисту критичної інфраструктури важливими є положення статей 2 та 24, які надають СБУ право здійснювати оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність, запобігати, виявляти, припиняти кримінальні правопорушення у відповідній сфері [21]. Водночас визначення поняття «припинення» не закріплене положеннями, що може бути вирішене шляхом законодавчих змін.

Спеціальне значення має Закон України «Про критичну інфраструктуру», який закріплює правові засади її захисту, розмежовує повноваження відповідних органів та визначає принципи міжвідомчої взаємодії, де СБУ визначена як один із суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури і у взаємодії з іншими суб'єктами «Національною поліцією України, Національною гвардією України, Збройними Силами України, Державною службою України з питань надзвичайних ситуацій та іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони у межах компетенції» здійснює планування відповідних заходів із захисту критичної інфраструктури [18].

Кримінальний кодекс України наразі не містить окремих норм, що передбачали б кримінальну відповідальність саме за посягання на ОКІ окрім ст. 259 КК України «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» та ст. 360 «Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі» [12]. Зазначена правова політика ускладнює правозастосування та потребує перегляду з урахуванням викликів воєнного стану.

Кримінальний процесуальний кодекс України (ст. 216, гл. 21) [13] регламентує підслідність СБУ та її повноваження щодо проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, які загрожують ОКІ, зокрема терористичних актів, диверсій, шпигунства тощо. Особливе

значення мають негласні слідчі (розшукові) дії як інструмент виявлення й припинення таких правопорушень.

Додаткове нормативне підґрунтя складають Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [20], який визначає правові підстави та умови проведення оперативно-розшукових заходів, а також Закон України «Про боротьбу з тероризмом» [16], яким СБУ визначена органом, що забезпечує координацію антитерористичної діяльності. Особливо важливими є положення щодо правового режиму антитерористичних або антидиверсійних операцій, повноважень у сфері розслідування та заходів забезпечення безпеки у разі виникнення терористичної або диверсійної загрози. Однак, визначання поняття «припинення» кримінальних правопорушень не закріплене.

Крім того, Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» прямо передбачає, що контррозвідувальні заходи здійснюються з метою виявлення, попередження, припинення та розкриття розвідувально-підривної діяльності проти України (ст. 1, ст. 4) [17]. У цьому контексті припинення закріплюється як одна з ключових функцій СБУ, що спрямована на нейтралізацію загроз державній безпеці, у тому числі – загроз, пов'язаних із кримінальними посяганнями на ОКІ.

Отже, на підставі проведеного аналізу слід визнати, що припинення СБУ кримінальних правопорушень на ОКІ є самосійною формою протидії спецслужбою кримінальним правопорушенням, що реалізується в рамках оперативно-розшукової, контррозвідувальної та кримінально-процесуальної діяльності. При цьому її сутність полягає у дієвому перериванні або недопущенні реалізації злочинного наміру на різних його стадіях реалізації. Зазначена діяльність СБУ має багаторівневе загальне правове забезпечення, однак потребує подальшої систематизації, узгодженості та розвитку спеціалізованого законодавства з урахуванням викликів правового режиму – воєнного стану. Крім того, доцільним є впровадження спеціальних складів кримінальних правопорушень, які б передбачали відповідальність за посягання на ОКІ в умовах воєнного стану. Потребує удосконалення й нормативно-правовий порядок регламентації здійснення заходів припинення кримінальних правопорушень у разі виявлення загроз ОКІ, зокрема в частині взаємодії СБУ з іншими правоохоронними органами та суб'єктами господарювання, що експлуатують такі об'єкти. Зокрема існує потреба в розширенні повноважень СБУ щодо застосування технічних засобів для виявлення та припинення кримінальних правопорушень на ОКІ, з одночасним посиленням судового та парламентського контролю за дотриманням прав і свобод людини. Крім того, існують потреба імплементації норм ЄС в частині взаємодії та реагування на загрози ОКІ.

Заслуговує на окрему увагу у контексті дослідження обраної теми визначення змісту діяльності СБУ з припинення кримінального правопорушення на різних стадіях кримінального посягання та момент припинення з метою досягнення ефективності діяльності. З приводу зазначеного вчений О. М. Звенигородський обґрунтовано доводить наукову позицію, згідно з якою заходи припинення можуть застосовуватися на стадії готування до злочину, якщо є достатні підстави вважати, що готується тяжкий або особливо тяжкий злочин: «...незакінчений злочин дає можливість припиняти злочинну діяльність на більш ранніх стадіях, на стадії готування до злочину чи діянь, безпосередньо спрямованих на вчинення злочину, й таким чином запобігти спричиненню шкоди...» [9, с. 53].

Натомість вчена Т.А. Денисова наголошує на необхідності чіткого розмежування заходів запобігання та припинення, зазначаючи, що припинення злочину можливе лише на стадії замаху або вже розпочатого злочину: «припинення направлене на злочинну діяльність, що вже розпочалася та має за мету забезпечити ненастання її шкідливих наслідків» [5, с. 6].

На нашу думку, припинення можливе на різних кримінально-правових стадіях, зокрема:

1. На стадії готування до злочину – припинення може проявлятися у вигляді блокування підготовчих дій, знешкодження знарядь чи засобів злочину, встановлення прихованого спостереження, унеможливлення контакту потенційних співучасників тощо. У таких випадках СБУ діє на підставі ст. 6–8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» або ст. 4-5 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» [17; 20].

2. На стадії замаху на злочин – припинення реалізується шляхом негайного втручання для переривання вже розпочатої протиправної дії, наприклад: затримання під час спроби проникнення на об'єкт, блокування дистанційного доступу до системи управління, відключення засобів зв'язку, що використовуються правопорушником тощо.

3. У разі закінченого злочину, припинення орієнтоване переважно на локалізацію подальших наслідків, затримання злочинців, збереження слідів злочину, забезпечення доказування, евакуацію працівників чи майна, що постраждало.

Ефективність моменту припинення також залежить від типу складу злочину, зокрема:

- при формальних складах – ефективне припинення можливе лише до моменту дії (на етапі готування або замаху);
- при матеріальних складах – можливе активне втручання навіть у процесі реалізації злочину;
- при усічених складах – припинення може бути застосоване ще на етапі початкової активності, що криміналізується як самостійне правопорушення.

Таким чином, зміст діяльності СБУ щодо припинення злочинів на ОКІ не є уніфікованою формою, а може залежати від: характеру і стадії злочинного наміру; типу складу злочину; правового режиму (АТО/ООС, воєнний стан). З огляду на це, припинення є одним з найбільш мобільних і гнучких механізмів у структурі державного реагування на загрози від кримінальних правопорушень на ОКІ.

Також треба відзначити, що наразі на науковому рівні відсутнє узгоджене розуміння застосування методів й організаційних форм припинення СБУ кримінальних правопорушень на ОКІ. Практика перевантажена ситуативними рішеннями, що не завжди узгоджуються з нормами права або забезпечують правову визначеність для інших учасників діяльності з припинення.

Зокрема, М.Б. Домарацький виокремлює загальні та спеціальні методи припинення, наголошуючи на необхідності диференційованого підходу залежно від характеру загрози та специфіки ОКІ: «...для практичної реалізації заходів стосовно стратегічних ризиків для критичної інфраструктури повинні застосовуватися системно-правові, політичні, інформаційні, економічні та організаційно-адміністративні механізми» [7, с. 163]. Натомість Т. В. Запорожець обґрунтовує необхідність застосування комплексного підходу, що передбачає поєднання правових, організаційних, технічних та інших заходів. Дослідниця відзначає, що державна політика (зокрема й СБУ – авт.) у сфері захисту критичної інфраструктури спрямовується на формування комплексу організаційних, нормативно-правових, інженерно-технічних, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки критичної інфраструктури [8, с. 18-19].

На наш погляд, найбільш ефективним є інтегрований підхід до припинення кримінальних правопорушень на ОКІ, який передбачає використання всього спектру правових та організаційних інструментів, доступних СБУ, з урахуванням специфіки конкретної загрози та особливостей об'єкта, що потребує захисту. Такий підхід дозволяє гнучко реагувати на різноманітні виклики та загрози, оптимально використовувати наявні ресурси та забезпечувати ефективний захист об'єктів критичної інфраструктури.

У контексті законодавчих положень організації діяльності СБУ на об'єктах критичної інфраструктури організаційно-правовими формами припинення кримінальних правопорушень вважаємо:

- проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на припинення злочинної діяльності щодо ОКІ;
- здійснення контррозвідувальних заходів, спрямованих на припинення розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб щодо ОКІ;
- проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у рамках кримінального провадження з метою припинення протиправного посягання на ОКІ;
- проведення антитерористичних заходів у разі терористичної загрози ОКІ;
- проведення заходів з метою захисту інформаційних систем та мереж ОКІ;
- аналітична оцінка ризиків, що формує основу для ініціювання упереджувальних і припиняючих дій на ОКІ;

- організація взаємодія з іншими суб'єктами національної безпеки з метою припинення протиправного посягання на ОКІ, включаючи правоохоронні та спеціальні органи іноземних держав.

На рівні наукового національного дискурсу щодо основних підходів припинення кримінальних правопорушень вбачаємо можливим умовно виокремити п'ять:

1. Оперативно-превентивний підхід, прихильниками якого є О.М. Бандурка, Л.М. Давиденко, М.Л. Грібов. Вони розглядають припинення як активну форму протидії злочинності, що полягає у виявленні осіб, які готують або вчиняють злочини, та недопущенні реалізації злочинного наміру [1; 4].

2. Національно-безпековий підхід, запропонований О.Г. Комісаровим, О.В. Батюком, С.П. Павловим. Він базується на розумінні припинення як комплексу оперативно-розшукових, контррозвідувальних та антитерористичних заходів для недопущення реалізації загроз об'єктам критичної інфраструктури [10].

3. Процесуально-правовий підхід, представлений С.В. Тихоновим і В.І. Василичуком. Згідно з ним, припинення розглядається як етап оперативно-розшукової чи кримінально-процесуальної діяльності, метою якого є фіксація злочинних дій та забезпечення невідворотності покарання [26].

4. Формально-юридичний підхід, представлений В.А. Савченком, акцентує на припиненні як завершальній процесуальній дії з дотриманням норм Конституції України, зокрема статті 19 [23].

5. Функціональний (системний) підхід, який розвивають Ю.С. Тарасенко та Ю.В. Савченко. Вони розглядають припинення як один з елементів ризик-орієнтованого «ланцюга безпеки», що включає аналітику, протидію, мінімізацію наслідків та відновлення [25].

Наведені підходи демонструють різний ступінь глибини правового й організаційного розуміння феномену припинення правопорушень. На наш погляд, найбільшу перспективу матиме функціональний підхід, оскільки враховує технологічну конвергенцію фізичних і цифрових векторів атаки та відповідає тенденціям європейського права (зокрема, – Директива (ЄС) 2022/2557 NIS-2 [6]), котрі інкорпоруєть принцип «безперервної готовності» до системи кримінально-правових засобів.

Вважаємо, що в контексті захисту об'єктів критичної інфраструктури доцільно застосовувати розширене розуміння припинення кримінального правопорушення, яке охоплює як безпосереднє переривання злочинної діяльності, що вже розпочалася, так і випереджувальне реагування на стадії формування злочинного наміру або підготовки до вчинення злочину. Надана пропозиція зумовлена особливою суспільною небезпекою посягань на об'єкти критичної інфраструктури та потенційними наслідками таких посягань.

Як бачимо, припинення СБУ кримінального правопорушення на ОКІ є багатоаспектним поняттям, яке охоплює комплекс спеціальних правових, організаційних, оперативно-розшукових, технічних та інших заходів, спрямованих на переривання реалізації задуму кримінального правопорушення та недопущення настання суспільно небезпечних наслідків. Водночас з урахуванням специфіки ОКІ, традиційне процесуальне тлумачення припинення потребує переосмислення. На наш погляд, концептуальні засади «припинення» не зводяться лише до зупинення дій, а охоплюють ширше розуміння обґрунтованого превентивного впливу, що балансує між оперативністю та законністю.

Припускаємо, що припинення кримінального правопорушення слід розуміти як процес негайного переривання протиправної діяльності, що створює або вже створила суспільну небезпеку. У випадку ОКІ йдеться про швидке, точне та часто випереджувальне реагування на потенційні злочини. Цей процес включає як оперативно-розшукову, так і слідчу, контррозвідувальну діяльність, що потребує високого рівня правової визначеності й процедурної законності.

На окрему увагу в контексті дослідження обраної теми заслуговує питання взаємодії між різними суб'єктами припинення кримінальних правопорушень на ОКІ. Відповідно до Закону України «Про критичну інфраструктуру», СБУ взаємодіє з іншими суб'єктами, зокрема з Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Державною службою з надзвичайних ситуацій, Міністерством оборони України, Службою зовнішньої розвідки України, а також з органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, що експлуатують ОКІ [18]. Взаємодія СБУ з іншими суб'єктами забезпечення безпеки критичної інфраструктури здійснюється у таких формах: обмін інформацією про загрози ОКІ та вжиті заходи щодо їх нейтралізації; спільне планування та проведення антитерористичних навчань і тренувань; узгодження планів реагування на надзвичайні ситуації на ОКІ; спільне розслідування інцидентів, пов'язаних з порушенням функціонування ОКІ; проведення спільних превентивних заходів, спрямованих на запобігання посяганням на ОКІ.

Важливим аспектом підвищення ефективності припинення кримінальних правопорушень на ОКІ є розвиток міжнародної взаємодії. СБУ здійснює співробітництво з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань боротьби з тероризмом, протидії розвідувально-підривній діяльності, захисту критичної інфраструктури. Таке співробітництво передбачає удосконалення механізмів обміну критичною інформацією, проведення спільних операцій, надання взаємної допомоги у розслідуванні злочинів, а також участь у міжнародних програмах та проєктах, що можна використати як платформу для подальшого підвищення ефективності протидії кримінальним правопорушенням на ОКІ.

Таким чином можемо узагальнити наведене вище за темою дослідження і зазначити, що ефективність припинення кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструкту-

ри СБУ залежить від багатьох факторів, зокрема: своєчасного виявлення загроз та ризиків для ОКІ; належної взаємодії з іншими суб'єктами системи захисту ОКІ; наявності ефективних механізмів реагування на виявлені загрози; професійної підготовки співробітників СБУ; наявності ефективної нормативно-правової бази для здійснення заходів із припинення кримінальних правопорушень.

Важливим практичним аспектом є вибір конкретних методів та засобів припинення кримінальних правопорушень на ОКІ. Цей вибір має здійснюватися з урахуванням низки чинників, зокрема характеру загрози, специфіки об'єкта, наявних ресурсів, правових обмежень та потенційних наслідків застосування тих чи інших заходів. При цьому слід дотримуватися принципу пропорційності, який передбачає, що обрані заходи мають бути адекватними загрозі та не створювати надмірних ризиків для функціонування ОКІ або безпеки громадян.

Вирішення означених вище проблем лежить у площині удосконалення правової бази, розвитку організаційних механізмів, зміцненні технічної спроможності, налагодження взаємодії між суб'єктами національної системи захисту критичної інфраструктури та розширення міжнародного співробітництва. Адже захист ОКІ є не лише питанням національної безпеки України, а й запорукою реалізації національних інтересів.

Висновки. Припинення Службою безпеки України кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури є складником, проте самостійним елементом загальної системи протидії кримінальних правопорушень. Його ефективність визначається не лише процесуальною активністю, а й здатністю до реагування, адаптації до гібридних загроз і реалізації принципу правової визначеності. Сучасна нормативна база хоча й передбачає широкі повноваження СБУ, однак потребує розвитку спеціалізації норм.

Вважаємо за доцільне закріпити в Законі України «Про Службу безпеки України» визначення поняття «припинення кримінальних правопорушень» як спеціальний вид діяльності, який є складником системи протидії Службою безпеки України кримінальним правопорушенням, що охоплює комплекс визначених законодавством правових, організаційних, технічних та інших заходів, здійснюється на підставі, у межах наданих повноважень та у спосіб, що відповідає положенням Конституції України й законів, з використанням передбачених нормативно-правовими актами сил і засобів, форм і методів діяльності, та реалізуються шляхом негайного реагування на готування, замах або діяльність, що спрямована на закінчення суспільно-небезпечного діяння з метою зупинення, мінімізації суспільно-небезпечного впливу та можливих небезпечних наслідків, а також забезпечення реалізації завдань кримінального процесуального законодавства України.

Запропоноване визначення забезпечить нормативну чіткість, унормує підхід до кваліфікації дій СБУ та сприятиме зміцненню правових гарантій у сфері національної безпеки.

Водночас існує нагальна потреба у концептуальному оновленні категоріального апарату, чіткому розмежуванні понять «запобігання», «попередження», «виявлення» та «досудового розслідування», а також формалізації меж законного застосування оперативних заходів на стадії формування злочинного наміру. У контексті розширення функціональної ролі СБУ важливо також поглибити її інтеграцію діяльності, зокрема в частині взаємодії з міжнародними структурами, органами безпеки інших держав та власниками об'єктів критичної інфраструктури.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо дослідження проблем запровадження мультиагентної моделі забезпечення безпеки ОКІ, що відповідає сучасним викликам безпеки в умовах цифровізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандурка О.М., Давиденко Л.М. Злочинність в Україні: причини та протидія : монографія. Харків: Основа, 2003. 368 с.
2. Брусакова О.В. Правові основи діяльності Служби безпеки України як суб'єкта публічної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 12. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2023/130.pdf (дата звернення: 17.06.2025).
3. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 168–184.
4. Грібов М.Л., Черняк А.М. Протидія злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів: поняття та зміст. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*.

2018. № 4. С. 37–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2018_4_5 (дата звернення: 17.06.2025).
5. Денисова Т.А. Актуальні проблеми запобігання злочинам: навчальний контент (конспект або розширений план лекцій). Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2017. 82 с.
6. Директива (ЄС) 2022/2557 Європейського Парламенту та Ради від 14 грудня 2022 року про заходи щодо високого спільного рівня кібербезпеки в усьому Союзі (NIS 2). EUR-Lex – Доступ до права Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2557> (дата звернення: 17.06.2025).
7. Домарацький М.Б. Державне управління забезпеченням безпеки критичної інфраструктури в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2022. 259 с.
8. Запорожець Т.В. Державна політика у сфері захисту критичної інфраструктури : навчальний посібник. Київ: ДКС Центр, 2024. 186 с.
9. Звенигородський О.М. Теорія кваліфікації злочинів: навч. контент (конспект лекцій). Чернігів: Академія державної пенітенціарної служби, 2016. 176 с.
10. Комісаров О.Г., Батюк О.В., Павлов С.П. Криміналістичне та службово-бойове забезпечення протидії терористичній та диверсійній загрозам на об'єктах критичної інфраструктури. *Чесць і закон*. 2021. № 4 (79). С. 33–39.
11. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 17.06.2025).
12. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 17.06.2025).
13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9/10, 11/12, 13. Ст. 88.
14. Кримінологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2014. 440 с.
15. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. Т. 3. О–Р / уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ: Аконіт, 2000. 927 с.
16. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 року № 638-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 25. Ст. 180.
17. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 № 374-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
18. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
19. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
20. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
21. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
22. Пядишев В.Г. Поліцейська діяльність на основі аналітичних даних: зміна обличчя запобігання злочинності – досвід США. Імплементация ILP 501 моделі в Україні: матеріали круглого столу (м. Одеса, 15 бер. 2023 р.). Одеса: ОДУВС, 2023. С. 65–68.
23. Савченко В.А. Кримінально-процесуальні гарантії (за законодавством України). *Прикарпатський юридичний випуск*. 2011. Вип. 1. С. 278–288.
24. Служба безпеки України. Діяльність. Контррозвідка. URL: <https://ssu.gov.ua/kontrozvidka> (дата звернення: 17.06.2025).
25. Тарасенко Ю.С., Савченко Ю.В. Ризик-орієнтовані процеси забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури. *Системи та технології*. 2023. № 1 (65). С. 67–76.
26. Тихонов С.В., Василичук В.І. Стадії оперативно-розшукової діяльності. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2022. Т. 9-10. С. 37–44. URL: <https://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/271292/266863> (дата звернення: 17.06.2025).
27. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=припинення> (дата звернення: 17.06.2025).

28. Українсько-англійський юридичний словник. URL: https://law_uk_en.en-academic.com/29083/припинення (дата звернення: 17.06.2025).
29. Федчак І.А. Теорія та практика застосування проактивних моделей правоохоронної діяльності: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2024. 598 с.